

Oglas, pripisana itd. iskani i računaju se na temelju ničnoz: cijenika ili po dogovoru.

Svezi za predbrojbu, oglase itd. alju se naputnicom ili polož- uicom post. štedionice u Beču za administraciju lista u Pulu.

Što naručbe valja točno oz- ućiti ime, prezime i najbližu poštu predbrojnika.

Što list na vrijeme ne primi, teka to javi odpravnictvu u svorenom pismu, za koji se se plaća poštarina, ako se iz- vana napiše „Reklamacija“.

Šekovnog računa br. 847849. Telefon tiskare broj 38.

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politički list.

„Slogom našu malo stvarit, u nevolja svo pokvarit.“ Narodna poslovica.

Odgovorni urednik i izdavalac Jerko J. Mahulja. — U nakladi tiskare J. Krmpotić i drug. u Puli. — Glavni suradnik prof. M. Mandić u Trstu. (Via Chiozza 12)

Izlazi svakog četvrtka o podne. Netiskani dopisi se ne vraćaju e podpisani ne iskažu. nefrankirani ne primaju. Predplata za poštomom step: 10 K u obće, 1 na godinu 5 K za seljake, 1 na godinu 11 K 5—, odn. K. 250 m pol godine. Izvan carovine više poštarinu. Plaća i utužuje se u Puli. Pojedini broj stoji to h. za- stali 20 h., koji u Puli toli izvan iste. Uredništvo i uprava nalazi se u Tiskari J. Krmpotić i dr. (Via Sissano), kamo neka se naslovljuju sva pisma i pred- plate.

Istarski sabor.

U Koprnu, 26. oktobra 1904.

XI. sjednica.

Prisutni: Rizzi, Fabiani i 27 zastupnika.

Vlada daje izpraviti zapisnik. Predsjednik u škrupou.

Saborski tlnik Zarotti pročitao je zapisnik sjednice 25. oktobra. Vlada povje renik hoće da se uvrsti u taj zapisnik da je Njegova Jasnost, c. kr. namjestnik, p- zdravio sabor također slovenskim jezikom. Predsjednik primjećuje da će uzeti obzir na taj zahtjev. — Ta igra traje već nje- koliko godina, od onda naime odkad pred- stavnici c. kr. vlade pozdravljaju sabor također slovenskim ili hrvatskim jezikom. Već ljetos sbila se je dva put. Predsjednik sabora neće pak da utvrdi u zapisniku odnosne sjednice, da je vladin predstavnik rabio i hrvatski ili slovenski jezik. Mora to učiniti tek u sljedećoj sjednici na zahtjev vladinog povjerenika, kojemu se pak sa strane većine rugaju.

Dr. Laginja pita predsjednika zašto neda glasovati o želji vladinoga zastupnika, kako je dao onomadno o njegovoj. Pred- sjednik odgovara da vladin zastupnik ne- može učiniti predloga; ako ga postavi zast. dr. Laginja, dat će ga glasovati. Zast. dr. Laginja mu odvrada, da nije on bio postavio predloga, nego da je predsjednik učinio takvim njegovu želju.

Za školu u Truškah.

Zastupnik Kompare i drugovi upra- vili su na c. kr. vladu upit radi iznosa određenih za školu u Truškah po Mons. Koscu. Upit glasi:

Upit zast. Kompare i drugovi.

Godine 1886. otišao je župnik Fran Kosec iz Truškah na drugu župu. Usta- novio je, da se zaostanci, koje su mu žup- ljani dugovali, iztjeraju, te porabe za gradnju pučke škole u Truškah. Dužnike sa po- tankim izkazom predao je u tu svrhu c. k. kot. poglavarstvu u Koprnu, koje je imalo iztjerati svotu for. 1100. C. kr. poglavarstvo u Koprnu naložilo je tjeranje obćinskomu poglavarstvu u Pomjanu. A ovo posljednje povjerilo je to tjeranje nekome Antanu Koderin iz Glemu. Prošlo je 18 godina od tada, a ne zna se koliko je bilo utjerano i gdje se nalazi sada utjerani novac. Pošto je u obćem nacrtu za uređenje pučkih škola u Istri postavka, da se ima i u Truškah ustanoviti pučka škola, pitaju podpisani:

- 1. Hoće li c. kr. vlada priobćiti: a) gdje je taj po Mons. Fr. Koscu za gradnju škole u Truškah pušteni novac? b) Koliko je tog novca?

2. Hoće li učiniti sve potrebite korake, da bude novac došao na upravu u zakoni- te ruke?

Kopar 25. oktobra 1904.

(Sljede podpisu).

(pročitano 26 okt. 1904. u prevodu.)

Za crkvu u Sočergu.

Na sabor došla je molba obćinara Sočerga za podjeljenje podpore iz zemal-

skih sredstava za popravak tamošnje crkve nalažeće se u stanju takovom, da je nije moguće rabiti.

Za osjeganje proti škodam od tuđe.

Obstoji u pokrajini navlastni odbor, koj se bavi pitanjem kako da se pojednici vinograda odštete za štete prouzročene po- tući. Taj odbor poslao je na sabor molbu. Sabor izriče molbu zemaljskom odboru u namorom, da pribavi od poljodjeljskoga po- krajinskoga zavoda statistične podatke o tućah u Istri u posljednjih pet godinah, o snježru kojim su išle, o predjelih koje su ostale, o postotkih odnosne štete i da to javi rečenomu odboru.

Mirovinska učiteljska zaklada.

U prvajih sjednicah promjenio se je zakon o mirovinah učitelja i učiteljica i njihovih udova i sirota. Promjene su na bolje učiteljem. Svote potrebite za miro- vine bit će veće. Valjalo se je pobrinuti, da se povisak dobije, kako da se poveća mirovinsku učiteljsku zakladu, kakva je već do sada obstojala, iz koje se namiruje mi- rovinu učiteljica i učiteljica, učiteljskim ud- vicama, nadalje uzgojinine za učiteljske si- rote, i odpravnina za one koji su služili izpod deset godina.

Izvori te zaklade jesu:

Takse imenovanja učitelja i učiteljica sa 10% plaće, te svako odlični prinos od 4% učiteljske plaće. Ovaj svakogodišnji prinos povisio se je od dosadašnjih 2% na 4%. Povisak će dakle učitelji- učiteljice poglavito samit platiti. Oni sami su se s tim zadovoljnima izjavili.

Nadalje uticalo će u mirovinsku učiteljsku zakladu zakoniti školski prinos na baštine. Najniži takav prinos je od 0-40% ili od 40 para na 100 kruna. Do sad se je takav prinos plaćao za svaku i najm- Ńju baštinu. Sad se je od najsiromašnijih sva- lilo tu dužnost. Za baštine do 600 krun. neće se plaćati ništa. Zastupnik Kozulčić, podnupit od svojih drugova, želio je i pred- lagao, da se neudara nikakve takse do 1000 K baštine, al je većina, na zagovor assessora Chursicha zabacila taj predlog. Dakle baština od 600 kruna i više do 2000 plaćati će tak- e u školsku zakladu 40 para na 100 kruna. Najmanja takva taksa biti će od 2 kruno 40 para. Koliko je više baština, toliko je dalje veća taksa. Za to je u zakonu ustanovljena posebna tabela. Raste iznos baštine, raste i postotak prinosa.

Dahnji iznos za mirovinsku učiteljsku zakladu jest zakoniti prinos umovina pod- vrženih ekvivalentu. Od toga prinosa su izuzele crkve, pokrajina i obćine. Taj tret- pada dakle poglavito na novčanu družtva.

Dahnji i konačni izvori mirovinske za- klade učiteljske jesu:

preostale upravne zaklade školskih kojigju, koje dolaze u korist iste; dohodci vlastite imovine te zaklade, darovi, globe udarene u svuistosti sa ovim zakonom.

Zakonska osnova u cijelosti bila je prihvaće u u drugom čitanju jednoglasno.

Obracun za 1903. — grozno troše.

Dr. Bubba, u ime financialnoga od- bora, izvješćuje o zemaljskom obracunu

za godinu 1903., to jest o tom, koliko se je te godine primilo i izdalo, te kako i na- što se je trošilo. Tekuća pripadnost izno- sila je 1,500 169 kruna 24 para u realnih izdatih, a 1,552.397 kruna i 77 para u realnih dohodih. U istinu iznosili su re- alni izdatci 1,380.828 kruna i 51 para, a realni dohodci 1,402.339 kruna 41 paru. Konačni višak je iznosio 22.010 kruna 90 para. Taj višak prešao je u pokrajinsku imovinu, koja je tako povećana za rečenu svotu od 22.010 kruna i 90 para. K tomu bilo je žirovnoga prometa 1,335.050 kruna 3 para u izlucih i toliko u primitih.

Kod toga progovorio je zast. An- drijičić kako sledi:

Visoki sabore! Teško je čovjeku uzeti rječ kod razprave o obracunu zem. za klade, jer mu se nižu pred očima sve same grдне nepravde, što ih je zem. odbor namo- tekom čilave jedne godine našem narodu. Pred sobom imamo obracun za g. 1903.

Već kod prve stavke razhoda — pri- stojbe zastupnikom — vidimo, da se zem. proračun prekoračio za K 2690-77, ali to, nekako hoće da opravda zem. odbor, jer da je zasjedanje saborsko dugo trajalo, što bi tobože zastupnici bili zaokupljeni velikim poslom za dobro pokrajine; nego s razloga, što saborski odbori lanjskog za- sjedanja nisu ništa radili nego plandovali, s jedanja je to prigorila odmah iza lanj- kako im je to prigovorila odmah iza lanj- skog zasjedanja novina, koja je prije izla- zila novčanom pripomoćju zem. odbora, a sad pokojom „Istria“. Usljed tog ne- rada saborskih odbora otegnulo se i za- sjedanje, i to je pravi razlog, da se ta stavka prekoračila.

Kod druge stavke razhoda — trošak za urede — opažamo također, da se pre- koračilo proračun za K 4110-25, a to, kako kaže obrazloženje zem. odbora, jer da je nastala velika potreba, da se nabavi puno tehničkog materijala. Taj razlog ne stoji, jer tehnički je materijal bio valjda upo- trebljivan za drugo, a ne za potrebu po- krajine; a isto se tako zemaljski činovnici upotrebljavaju za poslove ne uvijek po- krajinske, nego i za poslove, koje ne imaju niti smijeti imati kakvog odnošaja sa zem. nješu zemaljski? Odgovor je naravešć glasio jednoglasno niečno. Stojeci na tom odgo- voru moralo bi se držati, da zem. činov- nici rade samo za zem. potrebe. Ali stoji također ona talijanska poslovica, koja glasi, ako se dobro sjećam: „Il diavolo fattosi frate per ingannare i gonzi, per breve tempo ha potuto tener nascoste le corna (djavo davi se u frate da vara bene, krunko je vrijeme mogao držati sakrivene rogove)“. Dobrotom g. tajnika političkog talijanskog družtva za Istru dobio sam u ruke 11. svezak smotre „Vita Antonoma“.

U toj smotri čitam na strani 350, da je središnje ravnateljstvo jadranskog odsjeka družtva „Legazione nazionale“ držalo na 5. rujna o. g. sjednicu te zaključilo (čita). „di affidare al collega ing. Palli il progetto per la scuola delle Levade, progetto che sarà poi rimesso per il fabbisogno alla Sezione tecnica della Giunta provinciale di Parenzo (povjeriti drugu inž. Palli naert za školu u Livadama, nacrt koji će pak biti dostavljen za trebovnik tehničkom od- sijeku zemaljskog odbora u Parenzu)“. Su- deći po ovom, nije to bilo tek prvi put, da je zem. činovničko osoblje bilo upo- trebljavano za poslove sasvim privatne. jer se inače nebi rabilo iziata „sarà rim- sso alla Giunta provinciale“ kano da bi zem- odbor bio kakva podružnica družtva „Legazione nazionale“ (zast. Spiničić: Ta to i jest!). Naravno, ako će se tako trošiti zemaljski tehnički materijal i u tu svrhu izrabljivati zemaljske radne sile, pučkom krvlju pla- ćane, tada ne može biti gorora o prištednji, već o rasipanju zemaljskog novca, a sve pod zaštitom našeg slavnog zem. odbora.

Kod stavke 3. razhoda zem. obracunna vidimo, da je prkos-gimnazija u Pazinu stajala zemlju K 35.610-10, pri čemu je prekoračen proračun za K 4670; a ženski licij u Puli stajao je zemlju lanjske go- dine K 6472-33. Ali što je vrijedno opaziti, je to, da je za podpore i pripomoći dja- kom potrošeno K 21.645, a za podpore družtva, koji imaju svrhu prosvjetnu K 3100, ukupno K 24.745. Od čitave te svote nije niti novčića podijeljeno učeni- kom, dječjem družtvom hrvatskim ili slo- venskim, kao da oni nebi bili pripadnici ove zemlje. Ja sam prigodom obracuna školske zaklade imao prilike, da ocertam pristrano postupanje zem odbora prema našem narodu. Vrijedno je međutim i ovdje opaziti, da se zem. odbor protiv, da bude u Malom Lošinju raspisan na- tječaj za ravnatelja, iz straha pred tim, da isto ono gradsko zastupstvo ne predloži na to mjesto čovjeka vrsna, rečna i mar- ljiava za školu, ali koji nema tu dobrotu, da bude politički kortes — jer se samo takovima podjeljuju onakova mjesta. Slično je bilo kod popunjenja ravnateljskog mjesta u Velikom Lošinju. Tamo je namjesten neki Vinko Scarpa. Taj je čovjek bio tužen, da je uvriedio hrvatsku narodnost i to u školi pred djecom, veleći, da su Hrvati barbari, da su potomci Huna itd. Nakon provedene iztrage bio je naprosto opo- menut i dalje ništa. Ne bi toga danas niti spominjao, da nisam jučer čitao o tom čovjeku, da je veliki politički agitator i da je u Velikom Lošinju sam svojom rukom sastavljao pumonoći za zadnjih ob- ćinskih izbora, naravski na korist talijan- ske stranke, i tomu se čovjeku radi tog političkog komešanja ništa ne događa od strane školskih oblastih. Taj je čovjek, inače dalmaunac, bio nekada starčevićanac, a sada je izdajica svoga naroda, k tomu još svećenik — žalostna mu majka! Da je zem. odbor samo podružnica družtva „Legazione nazionale“ slični i odale, što je ono središnje ravnateljstvo u sjednici od 21. rujna o. g. zaključilo: (čita) „di rimettere per parere alla Giunta provinciale dell' Istria

la domanda di un gruppo di istituire una scuola nel suo circondario (dostaviti za mlierje isterskom zem. odboru molbu jedne podružnice za ustrojeno jedne škole u njezinom okružju)*. Prema tomu vidimo sada čemu služi zem. odbor, kakve su njegove nakane i koje su njegove osnove.

Kod stavke 4 razhoda vidimo, da se za knjige i pisarske spreme darovalo seoskim blagajnam, t. j. društvu za štednju i zajmova u pokrajini K 3143-80, a za podpore istim K 2700. Od tih novaca društva, koja imaju pravila hrvatska ili slovenska, nisu vidjela ništa novitca!

Kod stavke 6 razhoda — bolnički troškovi za umobolne — imam opaziti ovo: Umobolnih je bilo početkom lanjske godine u Trstu 25, početkom godine 19. U zemljama krune sv. Stjepana bilo je početkom lanjske godine 30, a koncem 28. Za ove se potrošilo iz zemaljske zaklade, i to one za Austriju K 24.937-28, a za one u zemljama krune sv. Stjepana K 18.909-36, ukupno K 43.846-64. Naprotiv tomu bilo je tih bolesnika u Italiji početkom lanjske godine 115, a koncem godine ih je ostalo 115. Za ove se potrošilo iz zemaljskog novca K 48.578-99. I tako se zemaljski novac troši u jednoj tuđoj državi, dok se govorilo, da ima u Trstu mjesta za 150 umobolnih iz naše pokrajine. Trst uživa već toliko godina 92.000 forinata, što mu je u tu svrhu dala pokrajina od trećine čistog dobitka dobrovoljne lutrije, što je bila zemlji darovana. Ti su novci izručeni Trstu, zemlja nema od njih kamata, a Trst ipak ne daje mjesta, koja je obećao za umobolne iz naše pokrajine.

Nameti pokrajinski (stavka 10 razhoda) izkazuju prekoračenje za K 17.311-23 radi nekakvih povrataka, što su se morali učiniti pošto da je bilo utjerano za pokrajinu novaca od strane vlade po propisu koji nije bio opravdan. Zemaljski se odbor izpričava, da je to krivnja vlade, ali pitam šta je učinila zem. uprava, da se više takva što ne dogodi? I ako je to novi dokaz, da vlada kod porezne uprave u Primorju veliki nered, ipak to ne riešava od odgovornosti zem. odbor.

Kod stavke 12 razhoda — razni potrošci — upozorujem na naslov 5, gdje se opet po drugi put nalaze „razni potrošci“ i pri kojem je naslovu potrošena svota od K 11.575-31! To će valjda biti ona jama, u koju idu novci za koje zastupstvo ne smije znati.

Čitav obračun završuje viškom od K 22.010-90, koji polazi u zakladu pokrajinsku, t. j. u patrimonijalno dobro. Sjećam se, da je zem. odbor kod razprave o obračunu za g. 1901. sam kazivao, da svrha zem. uprave nije ta, da se povećava zem. imovina, nego da se pokrivaju redoviti i maleni — u koliko ih može biti — izvanredni troškovi. Vidimo naprotiv da se svake godine na svote od tisuća i tisuća, a na teret pučkih suza, umnožava zemaljska imovina.

Ovom prilikom bit će slobodan letimice podvrgnuti kritici također izvješće zem. odbora o njegovu radu lanjske godine. Tu opazan na str. 50. kako je zem. odbor počeo stavljati starinska imena naših mjesta u zaporka, a svoja novkovana na prvo mjesto. I tako čitamo Biancavilla za Belež, Carignano za Dragošići, Morosana za Lubenice, Franata za Pernata, Dolo za Podol, Aquilania za Orlec itd. Naši su Dragošići počašćeni sa imenom „Carignano“ na svu čast i slavu vladajuće kuće u Italiji! Proti ovakvim kovanim imenima moram svečano prosvjedovati i to tim više, što su ta nova kovana imena bila napisana u onim mjestima na posebnim tablama, i, što je čudno, ljudi, koji se inače ne klanjaju nikakvom Bogu, ako ne samom zlatu, ti su ljudi te napisali stavlili pod zaštitu svetoga križa. Gadno licumjurstvo! koje inače počašćuje nabožno-vjersko čuvstvo našega još nepokvarenoga naroda, i dok se istoga boji, priznaje ga, te mu izkazuje dužno poštovanje (Dr. Laginja: Tako jel).

Još par riječi o izvješću zem. odbora, i to ob onom dielu, gdje nam nabraja utoke, što mu bijahu podnešeni u g. 1903. proti pojedinim občinam u pokrajini. Ja sam si dao brige, da pročitam u tom pogledu izvješće zem. odbora i našao sam, da je utoka, podnešenih proti našim občinam, koje su u rukama Hrvata ili Slovenaca bilo prihvaćeno 16, dočim je od utoka, podnešenih proti upravam, koje su u talijanskim rukama, bilo prihvaćeno tek 4. Od utoka prikazanih proti našim občinam bilo je meritorno odbijenih 20, a od njihovih 29. Ovo prikazuje, kakav terorizam vlade u zem. odboru protiv naših občina, te se može reći, da je zem. odbor ništa drugo ako ne strahovlada za općine, koje su u rukama hrvatskim ili slovenskim. A ovdje su naznačeni samo neki utoci, a ne svi odpisi i naredbe, što ih zem. odbor izdaje na naše občine!

Kad bi naš narod mogao što ožekivati od vis. vlade, to bi na prvom mjestu molio, da vlada dobro promisli, prije nego li prikaže na odobrenje krui zakljске osnove, koje su ovog zasjedanja ovdje po većini prihvaćene i koje će još većina saborska prihvatiti. jer si mi ne možemo dati taj luksus, da trošimo poput velikih i bogatih pokrajina, i jer je naš narod osiromašen i istrošen silnom biedom i nevoljom, koja ga bije. Vrieme bi bilo, da vis. vlada već jednom našem zem. odboru ozbiljno i gromovito odsječe: Stani! te se nemoj toliko šaliti s krvavim žaljevima naroda!

Ja sam svršio. Saborska će manjina glasovati proti odobrenju zem. obračuna za god. 1903. (Odobranje na strani manjine).

Zast. Andriječić odobravali su njegovi drugovi od manjine. dočim od većine, niti od zemaljskoga odbora, komu je toliko prigovora učinio, nije nitko progovorio. Znak da je Andriječić istinu govorio.

Predsjednik je onda izjavio da će se čitati pojedine rubrike, i on da će ih smatrati odobrenim, ako ne bude prigovora. Zast. Spinčić reče, dakako hrvatski: ne, mi hoćemo da glasujemo i proti pojedinim rubrikam. Predsjednik daje glasovati o pojedinim rubrikah. Proti svim glasuju naši zastupnici, a tako i proti konačnom zaključku fin. odbora, koji hoće da se odobri obračun za 1903. Nadglasovani su od Talijana.

Jedna mirovina više.

Zemaljski odbor daje saboru izvješće u svrhu, da se tajniku zemaljskoga polodjelskoga vjeća dade pravo na mirovinu i to na teret mirovinske zaklade za zemaljske činovnike. Izvješće to se je uputilo financijskom odboru na proučenje.

Odbijene molbe.

Molbe Ivane Cella za podporu, Roberta Tonelli-a učitelja u Nerezinah za utraćenje službenih godina i umirovjenih učitelja Dominika Contenta, Vicka Galzinje i Ignata Visintini za povećanje njihovih mirovina, odbija se, t. j. prelazi se preko njih na dnevni red. Istomu Visintini-u daje se podpora, za posliednji put, od 100 kruna.

XII. sjednica.

27. oktobra 1904.

Prisutni: predsjednik Rizzi, vlad. zastupnik A. Fabiani, 26 zastupnika.

Pročitan je i odobren zapisnik posliednje sjednice. Predsjednik priobći nekoje podneske.

Razpravni jezik u saboru.

Zast. Spinčić i drugovi uprave na predsjednika sabora sliedeću interpelaciju:

1.) Kod otvorenja sabora dne 21./IX. t. g. presvj. g. predsjednik u svojem nastupnom govoru rabio je samo talijanski jezik. To se nije uzelo za zlo toliko njemu koliko c. kr. vladi, koja ga je predložila na imenovanje, pak je tomu dao izraza u ime manjine sabora Istre zast. Spinčić, prosvjedovav, ne kod vlade, nego pred

izobraženim svijetom i postavio upit u tom predmetu na g. predsjednika. G. predsjednik prešao je preko toga upita na dnevni red, kao da upit nije ni postavljen.

2.) Kad bijaše u saborskoj sjednici dne 1. oktobra t. g. pročitana u talijanskome prevodu interpelacija zast. dra. Dinka Trinajstića na c. kr. vladu, a tako i ona zast. Andriječića, rekao je dr. D. Trinajstić, da su te interpelacije bile sastavljene i predane predsjedništvu u hrvatskom jeziku i da bi takove morale biti pročitanje i pitao je g. predsjednika — pošto ih je ovaj izručio vladinom povjereniku i time pokazao, da ih ne kani dati čitati u hrvatskom jeziku — kako se taj njegov postupak slaže s postojećim saborskim poslovnikom? Videći dr. D. Trinajstić, da će g. predsjednik preći preko toga njegovog upita na dnevni red, rekao mu je tal. jezikom, da je na nj postavio upit. G. predsjednik je na to primjetio, da žali što ne pozna jezika, kojim je predgovornik postavio upit, te da s toga ne može na nj odgovoriti.

3.) U sjednici od 21. oktobra t. g. tečajem razprave točke III. dnevnoga reda zast. dr. Laginja izručio je g. predsjedniku predlog. Kad je zast. dr. Laginja svršio govoriti, izjavio je g. predsjednik, da mu je isti zastupnik izručio predlog, koga da ne može uzeti u obzir, jer mu nije pripisao ne vrieme, da se prevede, a nije sastavljen u razpravnom jeziku sabora.

4.) U sjednici dne 22. oktobra t. g. kod razprave o promjeni § 23. zem. škol. zakona od 9. oktobra 1901. z. n. L. za Primorje broj 35. predao je zast. Mandić g. predsjedniku sabora dva predloga, koji su se ticali nekih promjena u istom paragrafu. G. predsjednik je izjavio, da ne daje u razpravu tih predloga iz razloga navedenih dan prije, dakle jer nema vremena, da ih dade prevesti, a nisu sastavljeni u razpravnom jeziku sabora.

5.) Isti zast. Mandić kod razprave IV. točke dnevnog reda: obrazloženja predloga poštovanog zast. Davanza o zaštiti proti pavtorenju ulja, u istoj sjednici od 22. oktobra t. g. izručio je dodatni predlog g. predsjedniku, koji je opet izjavio, da mu je zast. Mandić izručio predlog, koga s razloga prije navedenog ne može dati u razpravu.

6.) Na svrši iste sjednice od 22. oktobra t. g. molio je zast. dr. Laginja talijanskim jezikom g. predsjednika, da dade konstatirati u zapisniku jučerašnje i današnje sjednice, da su interpelacije zast. Andriječića i Kompare-a kao i sve od nas do sada podnešene sastavljene u hrvatskom jeziku, a da su bile pročitanje u saboru samo u tal. prevodu, pošto to odgovara istinitoj činjenici zbiljsoj se u saboru, koju valja smatrati u smislu pravilnika. Isto tako, veli dr. Laginja, imao bi biti unesen u zapisnik predlog postavljen jučer po meni i predložio danas postavljeni od poštovanog Mandića — naravno u originalu, u kojem bijaahu podnešeni — stodobno g. predsjedniku, da uz original uvrsti također tal. prevod. G. predsjednik mu je na to odgovorio, da on u službene zapisnike sabora daje uvrštivati ono, što je propisano po unutarnjem pravilniku; da je pak slobodno komrijem da dade uvrstiti i drugih izjava, te da, ako se postavi takav predlog nije za nj nikakve poteskoće, da ga postavi na glasovanje. I premda mu je zast. Spinčić doviknuo, da ne treba glasovati o predlogu, gdje govori pravilnik, §. 41., izjavio je, da tumači želju poštovanog dra. Laginje kao predlog, dao o njem glasovati i proglasio — pošto nitko za nj nije glasovao — da je predlog pao.
(Nastavit će se)

Dvie tri trščanskim („Novom Listu“) „Puzavcem“.

Nedavno je kao prilog br. 251. „Novog lista“ u Trstu na svijetlo izašla brošura „Ričmanje“ u slovenskom jeziku,

Tko da nije čuo za Ričmanje u trščau skoj biskupiji, u koparskom kotaru? O tom se već pisalo dosta i u katoličkim listovima: „Vrhbosni“ i „Hrvatstva“, da drugih i ne spominjemo.

Zaželili smo pročitati brošuricu „Novog lista“, da budemo na čistu, pa si ju nabavimo. Svi moramo zaliti sadanje stanje ričmanjskog pitanja i željeti, da bi se srećno privelo kraju. Da li će tomu pripomoći spomenuta brošurica? Bojimo se da neće. Nas nije, kad ju opetovano pročitasmo, umirila. Znade se, da je „Novi list“ u Trstu glasilo trščanskog biskupa, pa tako nije ni ova brošurica izašla bez njegova znanja ili privole, te zaključujemo iz toga, što citira brojke pojedinih dekreta.

Pisac brošure hito je da istinu napisao. Uzelo si je motto: „Da se resnica prav spozna, — je treba čuti dva zvoná“. Nekako slično glasi i hrvatska poslovica. Da li je napisao dosadanju povieste ovog pitanja: „sine ira et studio?“ Po našem nimenju nije, i evo nas da to dokazemo. Po njemu, ričmanjskom pitanju nije povod želja za odcipljenjem od župe dolinske, za samostalnošću, ili eventualno za staroslovenski jezik“, nego si je u tom pitanju „personificirao onaj protucrkveni princip, koji neće da prizna nad sobom višeg crkv. autoriteta, već hoće, da prisvoji laikatu prava u crkvenim pitanjima, što mu ne pripadaju ni po božjim ni po kanoničkim zakonima“. (Str. 6.) „Doznalo se je, da je autor cielog pokreta dr. Požar, koga podupirao također netko drugi“. (str. 14.) Negdje u maju g. 1900. prijavio se oni župljani uni-jatskom ordinarijatu u Križevcima, da mienjaju obred, što je moralo dobrog starca vladiku Šterka raniti u srce. Ovaj je 17. septembra 1901. u jutro izdahnuo svoju plemenitu dušu, te je „morao još na smrtnoj postelji očititi jade, što mu ih spremiše stanoviti ričmanjski agitatori. Bijaše mučenikom na biskupskoj stolici; baš oni krugovi, koji ga sada više krat hvale, pro-uzrokovala su mnogo gorkih časova time, da ga neopravdano i bez obzira napadahu“ (str. 14, 15).

I mi potpisujemo ovu o našem biskupu-mučenicu, ali nije mu sam Požar s Ričmanjem zadao jada, nego još više netko drugi — i mladi reformatori.

Još za živa Šterka napisano je o njemu u koledaru sv. Mohara za 1899. — a onda još ne bijaše ričmanjskog pitanja — ovo: „Najhušje pa je to: s to brezverno, besno sodrgo (laškim bezbožnezi u Trstu) se deloma potegnili tudi taki, ki bi morali škofa pred vsemi drugimi podpirati v apostolskem delu in mu lajšati težak jarem in sladiiti bridke dneve, ne pa da se pomagajo plesti mu trnjevo krono“. Med ovima se našli, kako kaže, i sam kasniji kapitularni vikar i jedan kanonik — dopisnik trščanskih viesti u gorškem „Eco del litorale“. Tako da se nije mogao pouzdati — ovo je presvjelti pokojnik sam kazivó — ni u svog kancelara! Neka znade i ovu presjelti Nagel.)

Po brošuri: bijaše biskup Štrk protivan tomu, da Ričmanjel pređu na uniju, nadajući se, da će se stvar polako izravnati (str. 13.). Bolje bi bilo, da je pi-ac brošure mjesto da razvede stvar pobijanjem prigovora, iznio u celiosti sve izpravne, pa bi stvar imala i historijski vrednost. Veli, da se je za pitanje zanimalo c. kr. namjesništvo, dapače ministarstvo naložilo iztragu, tko je skrivio agitaciju. Iza sedisvakancije koncem avgusta 1902. došao dr. Fran Nagel, koji nije nikad ni mislio, da će ga ta čast zapasti. Prije se nije ni brinuo za Ričmanje, a kad su mu u Rimu kasnije rekli, da će se morali zajedno s vladikom Drohobockim baviti o tome mjestu, izrazio se uljudno: pustilo to za sada, to pitanje će se već urediti, čim ga bolje proučim, lahko ćemo zajedno postu-

*) A spomenica talijanskog svećenstva Sv. Stolice proti biskupu Šterku?! — Op. Ured.

pati, a mislio je, da je i križevački biskup ovlašten od sv. Stolice, da zajedno riješe to pitanje. (str. 26.) Kad tamo — pamtimo! (pod kapit. vikarom Petronijem) rimsko sv. Stolica 3./V. 1902. piše Drohobeckomu: „neka ne sluša agitatora“, a ricmanjsku agenciju proglasila „protu pravnom i punom pogibelji“ (str. 18.). A još 23./XII. 1901. pisao je kapit. vikar Petronio u Rim o prilikama u Ricmanju i Briegu ne da bi što spomenuo o glagoljici, jer nije ni mislio, da će tjeđan prije (16. decembra) dr. Požar izručiti misal glag. (iz 1483) poglagojiti službu božju u Ricmanju“ (str. 21.). Šteta da tog pisma nema u brošuri u cjelosti, već je samo napomenuto.

„Dr. Požar je vel. glag. misal lepo pod pazuhu in hajdi z njim glagolat v Ricmanje, ne zmene se, koliko sto let je preteklo, odkar se je v Ricmanjij glagolalo, če (ako) se je sploh kedaj glagolalo“ (ibid.).

Dne 3. janara 1903. biskup Nagl suspendirao je Požara. Mi ne ćemo da ovog branimo, ali sama brošura nam dokazuje, da je križevački vladika dobio od Sv. Oloca, ako ne pismenu, a to bar ustmeno jurisdikciju nad Ricmanjem još za živa Šterka. Čitamo tuj na str. 40: „Kar na enkrat pa je prišel iz Krzeva brzojav, v katerem prosi škof naj se (Požar) zavpostavi zopet v prejšnji položaj in naj se (temu) kuzen odvzame. Ricmanje da spadaje pod njega še vedno (još uvijek) in da sledi pismo“. Pisma da nije bilo i Nagl brzojavlja dva put „vendar je še enkrat prošil križevačkoga škofa, naj ne pošlje svojega duhovnika (nekog kanonika) u Ricmanje“. . . „Na ta dva brzojava je šele (istom) prišel brzojav: škof Drohobecki ne pozna nikakoršnih rimskih odredb. Čudno in vendar so mi u bile iz Rima poslane, kakor svedoči prepis dekreta“ (str. 31.).

Kad se je biskup Drohobecki obratio na najkompetentniju oblast, na sv. Stolicu „te joj sa svog stanovništva razložio, kako stvari stoje“, sv. Stolica zatražila je od Nagla razjasnjenja 4. jula 1904., a Nagl ih dao 29. istog mjeseca. — Medjutim je 4. agusta ministarstvo potvrdilo odluku namjestništva, kojom se u kida čin koparskog pol. poglavarstva, koje bijaše primilo do znanja prelaz na uniju. Napokon je Rim odgovorio obojici, dne 2. septembra Drohobeckomu „da sveta Stolica nije nikad dozvolila prelaza iz rimskog obreda na grčki i nek se on više ne pača u Ricmanje. A 3. istog mjesca je odoobrila sve, što bijaše Nagl poduzeo u Ricmanju“. (str. 32) Tko je dakle kriv, da nije još riješeno ricmanjsko pitanje? Vlada nije dala, a Nagl ili nije mogao, ili nije htio, da se riješi povoljno po Ricmanje. Evo dokaza, da se čuje zvono, s kim „Nov. list“ ne kaže ništa: Križevački vladika pr. tao je 29. junija 1903. osobno sv. Oloca Lavu XIII. i svim kardinalima promemorij. tiskanu spomenicu, u kojoj veli, da je on dogovorno sa biskupom Šterkom bio u Ricmanjima glagolju po rimskom obredu — latinski: „Revera collatis consiliis cum episcopo Tergestino Sterk, capellania in Ricmanje per delegatione provisorie sub mea iurisdictione posita, duximus liturgiam glagoliticam i. e. liturgiam paloslaviam secundum ritum latinum“. Taj krivi ponajviše Nagla radi sadanjih židostnih prilika u Ricmanju ova: „Episcopus Nagl tunc tem oris causam Ricmanjensium concilio r mecum compositurum esse, mihi illicitus est, — sed pro dolor! — omissum sum non servavit, et me neglecto imprudenter novissimum est: em in dicto pago de novo excitavit. itaque non solum quod optulit S. sedis non satisfacit, sed statum priorem in pejus mutavit“. Još dalje: „Itaque omnino, quae ego per diutius pro animarum aedificatione bonoque ecclesiae catholicae desudando consideram, episcopus Nagl per sua acta imprudentia —

pressus politicis passionibus Tergesti saevientibus — demolivit“. Bili se bio križevački vladika pačao bez ovlaštenja u Ricmanje? Da je sv. Stolica njegasa saslušala, kamo sreće. Nagl je mislio, da će jednim potezom pera riješiti to pitanje, ali se prenglo. Dali će se Ricmanjci umiriti čitajući u brošuri, ono što nije trebalo reći o dr. Požaru: „Kaj ne, bo tudi kanonik? (str. 67.) ili: Mi bodemo še lepše zahteve stavili na sv. Stolicu . . . tako npr. ad II. Požar bodi škof in partibus infidelium (str. 71.)“

Čitani na str. 50. i ovo, da je Nagl učinio shodno da se uredi glagolanje „lista in evangelija“ po listi, koder se je vrnil slavit“. A da li i misa ili samo posluhica i evangelije? Hoće li biti tako lako istisnuti Ščavet kraj čudi našeg naroda?

Veseli nas, što se kaže, na str. 58: „Škof Nagl ljubi Slovence in Hrvate, ker jim ni storil še nobene krivice, in pa se vedno poteguje za slovenske in hrvaške pridige in šole. V bogoslužju ni storil še nič, kar ni moral in to nam v korist“.

Dakle biskup tršćanski nije učinio netalijanskim vjernicima nikakove krivice, pa ni u bogoslužju česa nije morao nama u korist? A kad je, valjda po savjetu reformatora, predložio sv. Šboru za Obrede ona dubina, kojima se odgovorom iste od 3. junija 1904. na neki način dokida hrv. Ritual izdan slovima sv. Šbora za proširenje vjere, a kod našeg naroda u porabi od preko dva stoljeća. Nije li onim činom, što nije pravo razložio stvar, zaveo sv. Stolicu, tako te se krnji njemu ugled i smučuju vjernici, upravljaju prosvjedi od strane svećenstva i pravo mislećeg narodnog zastupstva?

Ovo su utisci brošurice „Novog Lista“ pokle ju pročitasmo, i mi ih dajemo na svjetlo, što nam se neće zamjeriti kad se sve u javnosti o Ricmanju piše i pro i contra.

Filiale Istrianin.

Iz carevinskoga vieća.

Beč, 7. decembra 1904.

(Razprava u proračunskom odboru).

Juter od 7—9 u večer i danas od 11—1 $\frac{1}{2}$, pak od 3—6 razpravljao je proračunski odbor o zakonskoj osnovi vlade za podporu u biedi. Neki osobiti utisak učinila je sama činjenica da se o austrijskom parlamentu, makar i samo u odboru, mirno i stvarno razpravlja, kako se je u istinu razpravljalo. Do glasovanja nije došlo, a tim ni do razjasnjenja položaja. Ili ako se hoće razjasnio se je, ali tako da bi se morao predviđati konac... konac vlade Koerberove. To bi se dogodilo svuda u ostavnih parlamentarnih državah. Kod nas se govori o koncu parlamenta.

Rečena zakonska osnova je nešto osobita. Svi ju zovu osnovom za podporu u nuzdi pučanstvu, u istinu pako je osnova za podporu u nuzdi vladi. U § 1. ovlaštuje se vladu da izda 15 $\frac{1}{2}$ milijuna kruna za podporu u biedi stanovništvu, oštećenom elementarnim nezgodama.

U § 6. veli se, da se taj iznos ima pokriti iz blagajničkih pretičaka (Kassabestände) U istom paragrafu se ovlaštuje vladu da izda državne zadužnice ne možda samo u iznosu od 15 $\frac{1}{2}$ milijuna kruna nego u iznosu od 69 milijuna kruna, koje se ima uvrstiti u blagajničke pretičke ili refundirati.

Novi ministar financija Kessel obrazlaže to osnovu, čitajući dug stovak. Proti onim koji predlažu, da se svota od 15 $\frac{1}{2}$ milijuna kruna povisi za 4 $\frac{1}{2}$ milijuna kruna, pa da se ta 4 $\frac{1}{2}$ milijuna dadu na razpolaganje ministru poljodjelstva za melioracije, kaže da ne može vladu na to pristati, jer da je teško već sada promijenjivati proračun za 1905. Na dugo i široko razlaže, da se ima refundirati u blagajničke pretičke, sa zadužnicama, nesamo 15 $\frac{1}{2}$ nego 69 milijuna kruna,

najme za svu onu svotu koju se je zadnjih godina uzelo iz tih pretičaka. To da zahtjeva redovitost proračuna. Vlada na tom absolutno stoji i nepripušta nikom smanjenju.

Bivši ministar trgovine za s t. Baerner reuter govori obširnije u pripravnim govoru, o politici pomoći u biedi i o financijskoj politici u Austriji. Navajda brojke: o prenešenih vjeresija, iz godine u godinu, koji su godine 1891, iznosili pol milijuna kruna a sad već iznose 59 milijuna kruna, koje svakako valja izdati, o preostalih koji su pred malo godina iznosili 40 milijuna kruna a sad su spali na 1 $\frac{1}{2}$ milijuna deficita ili manjka. Dalje veli da su delegacije odlučile 400 milijuna kruna za izvanredne vojničke troškove, od kojih pada na Austriju 263 milijuna, da je odlučena i da se već troši velika svota na Alpeške željeznice i druga na lučke radnje u Trstu, i druge manje — u sve 550 milijuna kruna, koje sve valja uzeti na posudu, i za koja će trebati postavljati u proračun godimice 23 milijuna kruna kamata. Načrtav tu crnu sliku državnih financija, crnu za pučanstva, postavlja njeka pitanja na financijskoga ministra. Ovaj odgovara na to čitajući iz papirica, već prije napisanih, tako da je već prije mogao znati za to.

Zast. Steinwender izjavlja da bi mogao glasovati za refundiranje 15 $\frac{1}{2}$ milijuna kruna ili najviše za dodatnih 20, uzetih godine 1903. iz blagajničkih zalih, ali ne za 60.

Zast. Kramer af obrazlaže izjavu mladoćeskoga kluba, po koj su oni voljni glasovati za podporu u biedi u iznosu od 15 $\frac{1}{2}$ milijuna kruna i za refundiranje toga iznosa, ali ni pare za više. Osnova vladina nije toliko za to da se pomogne biednim, koliko za to da se pomogne vladi iz skripena. Ona bi htjela porabiti biedu pučanstva za to, da sebi pomogne, da izmogne na dalje vladati po paragrafu 14. To je pukus izsiljenja novaca, radi česa bi se morao pohriniti ministar-predsjednik kao upravitelj ministarstva pravosudja da se vladu pod obuzbu, po kaznenom zakonu postavi. Česi u ostalom, veli, nisu tako naivni da nebi vidili te igre vlade.

Koerber sav nekako potri odgovara najprije na pitanje glede razdieljivanja podpore u biedi, a onda gleda opravdati postupak vlade. I on veli da vladu zahtjeva svakako da se refundira svih 69 milijuna kruna.

Tim je svršila prva sjednica proračunskoga odbora, večer dne 6. decembra. Stranke su sve čekale jedna drugu, da se druge prije izjave. Sljedećega dana su se sve — osim talijanskoga kluba.

Poljaci izjavili su se za vladinu osnovu, jer to zahtjeva redovitost proračuna.

Njemačka pučka stranka, taj glavni stup Koerberove vlade, na usta Derschate, izjavili su se proti vladinoj osnovi. I oni su za 15 $\frac{1}{2}$ milijuna kruna za podporu u biedi i za refundiranje te svote, ali ništa više. Tako i česki agrarici, samo da zahtjevaju još dalnja 4 $\frac{1}{2}$ milijuna kruna za poljodjelske svrhe. Tako i česki veleposjednici, sa dodatkom da bi glasovali za refundiranje i dalnjih svota, preko 15 $\frac{1}{2}$ milijuna kruna, za koje se dokaze da su dane u poljodjelske svrhe. Za podporu u biedi u iznosu od 15 $\frac{1}{2}$ milijuna kruna i refundiranje te svote, i za ništa više su i Hrvati i Slovenci. Tako i socijalni demokrati, prem protivnici agraraca; pa tako i Svenjemci. Većina odbora vrakato proti vladinoj osnovi.

Uz Poljake su za vladinu osnovu još samo njemački veleposjednici i njemačka napredna stranka, i njemački katolički centrum. Svakako manjina odborskih članova.

Stanovište Čeha zagovarao je bistro i odlučno i otvoreno dr. Stranšký. Vladina zakonska osnova je čista politička stvar. Vlada na sve pomoću paragrafa

14. samo posude nemože učiniti. Pošto je iscrpila blagajne, htjela bi jih opet napuniti, da uzmogne i na dalje vladati bez parlamenta a su § 14. Toga Česi nikako nepripuštaju. I nek se pak ne reče, da su oni krivi da parlament nemože raditi. Ako neradi, kriva je njemačka skrupozost. Čim se čuje, da bi vladu možda htjela Čehom štogod dati, onda se sastaje odbor četvorice njemačke skupnosti, kao nekakva komisija za čudoredje, pak ide k ministru-predsjedniku, i utuže svoj „nedovoljijem“. Ta skupnost ima ključ položaja u rukoh. Nek se zauzme, da se dođe do sporazuma medju narodnostim, pak će parlament raditi. —

Koerber, da je ministar-predsjednik kako su u drugih državah, bio bi, kad je čuo izjave stranaka, pustio da osnova dodje na razpravu u parlamentu. Kad bi bio vidio, da su i tu stranke, da je većina njih, proti osnovi, bio bi dao ostavku. On je usuprot nastojao, da se ob osnovi konačno neglasuje, već da odbor drži dalnju sjednicu petak; da pak promisli što da učini: bud da uzegne vladinu osnovu, bud da dobije koju stranku za njh, bud da, kako se također govori, izhodi odgodu parlamenta. —

Medju tim je danas i gospodska kuća obrđavala sjednicu, u kojoj je postavljen i prihvaćen predlog, da se izabere odbor koj ima proučavati poslovni red parlamenta, da se možda nadje način kako da parlament uzmogne opet raditi.

To bi kazalo, da bi parlament bar još koje vrijeme mogao biti na okupu.

* * *

Beč 11. decembra 1904.

U sjednici proračunskoga odbora već sriedu dne 7. t. mj. vidilo se je da će osnova Koerberova o refundiranju 69 milijuna kruna pasti. Čim se jednom izjavila njemačka pučka stranka i česki veleposjed proti njoj, ona bijaše gotova. Na njemačku pučku stranku oslanjao se je glasno Koerber već nekoliko godina. Česki veleposjed ne glasuje tako lahko proti ikojoj vladi. A kad glasuje, to znači i više nego li puko glasovanje, to je za mnoge znak da je Koerberov položaj jako slab. Koerber je radio dne 8. i 9. svimi silami, da odvrati pad svoje osnove, a ujedno — kako se je kasnije vidilo — dao si dati previsnje ovlaštenje za prvi hip poslije pada osnove. Po svojih plaćenih telatih razglasivao je, da će dati demisiju ako osnova nebude prihvaćena. To bijaše puka grožnja, pokušani pritisak, na stranke. Grožnja bila je, neiskreno mišljena. Premda su stranke glasovale proti njemu, i više njih, nego li je iko mislio, on ipak nije dao demisije.

Potri bio je već sriedu, potri u sjednici zastupničke kuće, petak, a do kraja u sjednici proračunskoga odbora, održavanju od 6. skoro do 8. u večer. Velikom napetostju očekivalo se je glasovanje. Od članova proračunskoga odbora manjkalo ih je 5. medju njimi i sladki Rizzi. Prisutno bilo ih je 43. Osim njih bila je dvorana puna drugih zastupnika, a pred vratima četa novinara, da odmah i svaku iz odbora saznadu.

Glasovalo se je o § 1. vladine osnove, koj glasi da se vladu dade na razpolaganje 15 $\frac{1}{2}$ milijuna kruna za podporu u bi di. Za taj paragraf glasovali su svi članovi odbora. I za druge do 6. Ovim paragrafom zahtjeva vladu 59 milijuna kruna za državne zadužnice koje bi se imalo izlati da se pok s njim nadomjesti uz 15 $\frac{1}{2}$ još drugih 53 $\frac{1}{2}$ milijuna kruna u blagajničkih preostacih, iz kojih ih je Koerberova vladu zadnjih godina uzela.

Za taj paragraf glasovali su Poljaci, njih 6, članovi njemačkoga veleposjeda, njih 4, dr. Menger od njemačkih liberalaca 1, barun Morsy od katoličke njemačke stranke 1, Lupul jedan od četiri Rumunja 1, Skene jedan od trojice moravske srednje stranke 1 — u svemu dakle 14.

Proti su glasovali Česi svih strana, neizuzev ni veleposjed, Hrvati i Slovenci, Rusini, Talijan Malfatti, socijalni demokrat Fernerstorfer, svenjemac Berger, svi članovi njemačke pučke stranke, jedan niemačke liberalne stranke, dr. Fuchs, bivši predsjednik zastupničke knjeze, od njemačke katoličke stranke — usvemu 29 zastupnika.

Dakle 29 proti Koerberu 14 za njega. Grdna pljuska kakove već davno nije dobio nijedan ministar-predsjednik ni blizu ni daleko.

Poslje svršena glasanja Koerber, blijed kao krpa, promućua je nešto što se je slabo čulo, a malo razumjelo, pak se dignuo i prošmeca uz zid, kao najveći dekvant, samo da je našao vrata. Za njim i četa činovnika. Zastupnici ostali su dugo vremena razpravljajue u dogdaju.

Što bi svak bio učinio na Koerberovom mjestu, i da nije prije toga obavjestio, toga Koerber nije učino. Ni 5 minuta, pustio je izašao, dao je tobož tajno znati po svojih telahh, da je parlament odgodjen; a ne da je dao dimisiju.

U „Wiener-Zeitung“ od subote dne 10. u jutro bijaše zbilja u službenom dielu viesti, da su predsjednici obiju kuća dobili pisma, usljed kojih je parlament na temelju previšnje odluke dane 9., dakle još petak, odgodjen.

Tu odluku si je Koerber već prije od njegova Veličanstva dao dati.

Daljnje što bi se imalo dogoditi jest: ili raspust parlamenta ili odstup ove nastup druge vlade.

Za sad da ne može biti ni jednoga ni drugoga. Najprešnja stvar da je sklopljenje trgovačke pogodbe sa Njemackom.

Tek kad se to obavi, odlučiti će se, da li da odstupa ova vlada, ili da li da bude raspusten parlament.

Ima jih koji kažu da će Koerber sam još jedan pokuš učiniti sa ovim parlamentom. Kod obraza Koerberova nije tu to nemoguć. Ali onda bi daleko više zaslužilo, da mu se dogodi u parlamentu što se je dogodilo Hamdu u Dalmatinskom saboru.

prispio sa 21 ladjom, dakle sa 5 ladjaviše. U četiri tjedna je ova eskadra provalila put od 4500 kilometara, t. j. 160 kilometara na dan.

Paris 14. „Echo de Paris“ donosi dva pisma, od kojih drugo pobudjuje pozornost. U tom pismu se pripovieda, da su u Oktobru odgovile sa englezke obale četiri japanske torpiljače, na kojima je bilo ukreano i Engleza. Ove torpiljače je pratio više englezkih ribarskih ladja da ohskrbuju torpiljače sa ugljenom i živežem. Ove torpiljače su u istinu navalile na Baltičku flotu, te su hile 2 torpiljače tom prilikom potopljene.

Hrvati!

Kupujte žigice

Družbe sv. Cirila i Metoda

za Istru.

Fr. Kako te pri tovarniskim poprdih i-ka- fanta ki zna tri jeziki?
Jur. Ter nete na tanko gledat, ako bu znal samo i dva al jenega.
Fr. Aj te ne bore te, zač mora znat talijanski lazanjat i nemški štronjat.
Jur. A hrvatski? — Ako bu dobro, ako ne, još bolje.
Fr. A naši vanjski?
Jur. Neka se ne vade lazanjat al štronjat.

Rusko-japanski rat.

London 14. Dopisnik „Daily Telegraph-a“ izvješćuje iz Cifu: Jedan odaslanik koji je došao ovamo iz Daljnog pripovieda, da je jedan od tri ratna broda Japanska, što su došla pravcem od Vladivostoka, potonulo 30. novembra pred Port-Arturom, uništen od jedne ruske torpiljače. Tri stotine ljudi se potopilo.

London 14. Bombardovanje na Port-Artur traje. U ponedjeljak se zapalio novi grad.

Paris 14. „Havas“ donša iz Irkutska: Bajkalsko jezero još nije smrznuto. Željezica oko Bajkala vozi neprestano polubristine za vojsku. Zima je vrlo žestoka. Mnogobrojni prevozi vojske pomću se prema jugu. Jedna torpiljača razstavljena, je odposlana u Vladivostok.

Petrograd 14. Kuropatkin javlja da noćas nije bilo nikakvog sukoba. Isto javlja i general Saharov. — Ovdje se još čvrsto nadaju da se Stessel neće predati ni onda, kad mu nestane municije i živeža, prema svečanom obećanjima koje je dao, te će lako ispuniti slavam jednu od najljepših stranica rata.

Lisabon 14. Jedna brzobjavka iz Mossamedes (Zapadna Afrika portugalska) javlja da je tamo prispjela 21 ladja ruske baltičke eskadre. — Važno je zabilježiti, da je admiral Roždestvenski iz Dakara odputovao sa 16 ladja, a u Mossamedes je

Pogled po Primorju.

Puljsko-rovinjski kotar:

Ča se kaže za barbu Miju.

1. Kaže se, da se barba Mijo jadi, da je prestar, zašto, da bi još kakov dekret prikola na Lazarićevu kuću.
2. Kaže se, da je barba Mijo prikola dekret, da se ne smi već voda kalat za japo i maltu.
3. Kaže se, da je on pila malu Jelu Lazarićevu, komu je ona šporkala dekret.
4. Kaže se, da ga je Jela poslala s v.....
5. Kaže se, da je neki gospodin pita zeta mu Luku, ako kula prišli vode u bunaru: on da je reka, da je uvijek puno vode.
6. Kaže se, da si je zato zeta štrapaca.
7. Kaže se, da mu je neki pop hrvatl reka u Medulinu, da je on uskok.
8. Kaže se, da je on za to stija skočil s kože i da bi bija popu dobro pri- tišiš širaj, da ni bilo tamo nikoga impjegata.

Ostavka načelnika grada Pule. Do- 6. o. mj. dao je puljski načelnik (i zemal. kapetan) dr. Rizzi svoju ostavku kao gradski načelnik. Istoga dana na večer bila je sjednica gradskih viećnika, koji su takođerj dan ostavku. Kao vjerojatni uzrok toj ostavci navodi se ovaj:

Načelnik Rizzi hotio se je zahvaliti na časti zemaljskog kapetana, ali „suno prividno, da tim slobodnije provede pred-

stojeće občinske izbore proti Hrvatom. Izabrano opet načelnikom, a neprihvaćena mu ostavka zem. kapetana, bio bi prepu- stio čast načelnika bilježniku Stančinu, a on bi ostao kapetanom. Nu bojeći se, da bi vlada mogla prihvatiti njegovu ostavku na kapetaniji pak da se izbjegne većem zlu, zahvalio se je na časti načelnikoj.

Drugi kažu, da zadnju g. Rizzi-u trista jada veliki dugovi, što ih je učinila občina puljska pod njegovom upravom. Imade ta kovih, koji kažu, da nisu gospoda na ob- čini mogla sastaviti budući proračun ih da im se nisu slagale nekoje stavke pra- računa. Bilo jedno ili drugo g. Rizzi bo- ravio je ovih dana u Trstu i opetovno posjetio g. namjestnika. On je valjda za- tražio pomoć od g. sp. namjestnika da oz- mogue lakše riješi sadašnju krizu talja- naške vladajuće svoje na občini grada Pule.

Da je slučajno zastupstvo grada Pule u hrvatskim rukama, bilo bi već u ova- kovom stanju razpušteno i postavljen vladin komesar, nu pošto se radi o tal- janskom zastupstvu, uporabili će se proti vladajućoj svojti koje drugo, blažije sredstvo.

Produljenje električnog tramvaja u Puli. Dne 15. i 16. sastali će se ovdje posebna komisija, da pregleda nacrtle za produljenje električnog tramvaja od Di- vije (arene) do Sijane ili do carske šume. Komisiji će predsjedati namjestnički sa- vjetnik iz Trsta g. Fabiani, a pozvani su u tu komisiju po jedan član zem. odbora, gradskog vieća, cestovnog odbora, trgo- vačke komore u Rovinju, ravnateljstva pošta i brzobjava u Trstu, ministarstva žel- jezica i ratne mornarice. Prvog će dana razpravljati u gradskoj viećnici a drugog će poći na lice mjesta.

Naša eskadra.

Prošlih dana spremala se je, na vrst na nos, naša eskadra i krcala ugljen, živež i streljivo, kao da je buknuo rat. Nu sve je prošlo dobro. Razlog ovoj pripremi bio je neki nedoličan postupak turske finance i žandarmerije prema austrijskoj pošti u Skadru, te je naša eskadra imala pokazati Turkom, da nije šale, ako nekadju zadovoljštinu.

Kako javljaju najnovije viesti, turska je vlada odпустиła od službe svoja dva činovnika i to ravnatelja i glavnog tajnika skadarske carine, i povrh toga dala za- metnuti iztragu proti Museinbegu majoru oružništva. Tim je stvar uređjena. Za sada dakle nećemo imati boja s Turskom!

Za pučku školu u Raklju.

Čim je prodrio u javnost, da će Družba sv. Cirila i Metoda za Istru graditi hr- vatsku školu u Raklju, eto se podiglo Talijani sa svojom Legom da pomoću Conighia ustroje tamo talijansku školu. Da se pak tobože ne prigovori našim školskim oblastima da se one ništa ne brinu, eto se probudio šior Conte na kapitanatu, te razasiže komisije, za ustro- jenje novih škola. Napadnio je da je takva komisija bila u utorak dne 6. tek u Raklju, da pita narod — čisto seljački hrvatski puk — u kojem jeziku hoće da im bude škola. Toj slavnoj komisiji onaj vrijedni narod je i odburio kako treba: odgovoriše naime svi kuće gospodari i posjednici jednodušno i jednoglasno da će oni samo hrvatsku školu i nikakvu drug- eju. Ovo je junački odgovor, ovo je pljuska svim onim nekim smutljivcima: svjetovnim i crkvenim, koji hoće da u mutnom noće i za sebične svrhe vlastitu korist erpe. Neće skočiti, ako ovo upamti i još netko ravnanja i znanja radi u slič- nim prigodama. A Vama dični Rakljani svaka čast, tako valja osvjetlati lice kad se radi o narodnoj časti i poštenju.

Voloski kotar:

Klana. Izbori za upravno vieće občine Klane koju ima vlastitu upravu, obavili su se dne 5. decembra. Prošlo je mirno. Izabrano je devet do- sadanjih i tri nova viećnika. Broj glasu-

jućih nije bio velik, jer su ljudi rastrešeni po svijetu za zaslužbom. Nadzor pri izboru vodio je gosp. načelnik mjestne občine Kastva, Kazimir Jelusić.

Preporučamo novim viećnikom, da se svakim boljim načinom zauzmu za dobro svoje občine.

Skalnica.

(†) Umro je dne 1. decembra, a po- kopan je dne 3. decembra Ivan Simić- Krjac dobar posjednik u ovom našem seocu. Bio je za više godina član obč. zastupstva u Kastvu. Imao je više prijate- lja, nego li neprijatelja. U občini stajao je uvijek uz narodnu stranku.
 Daj mu Bože duši raja!

Paziński kotar:

Lindar početkom decembra. (Sve ga i svašta — veše loga i žalostnoga.) Uz slabu ljetinu bijaše nas i bolest; po ljetu griza, a sada pošalina (tif). Licenci iz Pazina imadu s nama dosta pošla. Malo je kuća bez bolestnika. Hvala Bogu i lie- čenicima, osobito dr. Šebesti, smrtnih slu- čajeva ne bijaše. Gdje leži uzrok bolesti neznamo. Preporučujemo i ovim polem, da ljubi pazu na čistoću u kući i izvan nje.

Vinska kapljica je ljetos izvrstna: većim dielom je razprodana po 32—36 K. Prošle godine postavili smo 8 tučebnara oko mjesta. Trebalo bi da si i „polje“ prikrbi tučebnare, da bude takva cela župa svezana. Vino jest ovije glavni pro- izvod Manji posjednici primili su za vino od 200—500 K; srednji od 500—1000, a nekogi po 2000 i više K. Uz malo tše študije i razumnog gospodarenja mogli bi ljudi ovije liepo izdžiti.

Četvrt sata od Lindara imamo mlin na benzinu, koji nosi liep, dobitak goso- daru R. Baxa, ali je i puku na korist i odobri st. Da bi cieniu nešto snizilo, tm neki gospodar ništa štetovao. Isti gospodin posjeduje velike vinograde, te nam daje liep primjer, kako moramo iste obradivati. On je pred mjesec dana svoje vinograde podorao i pognojio, a drugu godinu imati će opet grožđja, da ne će imati kamo s njim. On i sjenokose razumno obradjuje, gnoj ih svako toliko, pak mo- se to dobro isplati, pak onda lahko kupi i kukuruze i krumpira. Naš seljak gnoj uporabi naj- više za oranice; dodje suša pak mu je sav trud uzalud, a sa onim gnojem u vi- nogradu, koliko bi više vina pridjelao pak s onda lahko kukuruze kupio.

Ljetos je išla po-ujilnica članovom na ruku kod dobave „umjetnog gnoja“ za sjenokose; za podiguće gospodarstva je taš po-ujilnica ustrojena. Ona ljeo napreduje: prošli mjesec imala je prometa K 8781.34 i to prihoda K 4480.58 a iz- datka 4300.76 h Oni, koji su po svom zvanju i statusu prvi pozvani da sberu za narod, naime župnik i učitelj ne do- laze ni blizu. Samo da je njima dobro, a za narod ih glava ne boli.

Ovom prigodom upozorujemo ovim putem pozvane faktore, naime c. kr. kol. škol. vieće u Paznu i prečastni Ordina- rat u Trstu, da već jednom učine svoju dužnost na ovdjašnje priluzbe, jer inače udariti ćemo baš na ovom mjestu u druge dipke, ma bilo to i neugodno po dotične faktore. „Abnormalne, nezdrave i gnjile- odnošaje u Lindaru treba radikalno izcie- liti.“ D. k. to ne bude, mirovati ne ćemo, jer imamo zato „pune vreće“ razloga. Sramota, da se što takva ovdje trpi!

Od mjeseca oktobra imamo c. kr. poštu u novoj kući. Mjesto pošt. poslovača dobio je domaćin Frane Filipčić; njegova će kući, čim uzviči praksu u Gračšuju biti otpremiteljica. Na hrvatsku molbu primio je „njemački“ dekret, kojeg je odmah putem c. kot. Pogl. povratio. Tako valja! Evala nu!

Pred par tjedna došlo je ovamo kasno u noći desetak ugrijanih glava iz Pazina. Jedan reč bi, da se je uvredljivo izrazio o našima, koji su u čitaonici ple- sahi. Da ti je bilo vidjeti, kako je uzkipilo u našoj mladeži. Narodnom pjesmom pod

milim nebom u noći odgovoriše na uvriedu, a bagme malo da se i ne počupaše. U svojoj kući ne damo se vriediti.

Posljedica tomu je, da se sada nekako izpod oka gledaju naši mladići i ovo pur gospode ovdje. Došao je neprijatelj, te posijao nemir. Stvar valja poravnati; razlog međusobnoj mržnji ovdje nema, iz mržnje nikomu korist, svakomu svoja, pak mirna Bosna, a partiju na karte možemo svejedno skupa učiniti. Ovdješnja gospoda, koja se Talijanima priznavaju, nemaju uzrok da se tuže na našu mladež, koja je odviše obzirna spram njih, jer njima za volju i odviše talijančari. Ne treba valjda ni spomenuti, da su prošla ona vremena, kad se po noći držalo ovdje procesije sa „Našom slogom“ u ruci vičući: crepa la „Naša sloga“. Onda bilo, sad se spominjalo, a mi braćo zdravo, složno i veselo.

Lindar i ostala bliža mjesta oko Pazina, kao Gračišće, Novaki, Berain, Zarečje, stari Pazin, treba da budu kao pred gradje gradu Pazinu. Materialni, moralni i intelektualni napredak spomenutih župa treba da bude koli mjestnoj občini toli c. kr. oblastima na srce. Koliko li činovnika i djaka sada u Pazinu. Svi čine manje ili više izlete u okolice, gdje bi imala biti barem po jedna pristojna gostiona. Samo se po sebi razumjeva da moraju ta mjesta i u narodnom pogledu biti predstraža mjestnoj občini, a stanovnici uljudni i ljubezni sa svakim koji nas u miru pušta. Nije lindarska mladež neuljudna, nego se ne pušta u svom narodnom ponosu vriediti od nikoga.

Još nešto, pak za danas svršavam. Dok je občina Pazin bila još u talijanskim rukama, dok je još njemačka gimnazija bila u Pazinu, imali smo moćan muški pjevački zbor od samih seljaka iz Lindara, starog Pazina, Zarečja i pazinskog polja. Zbor bio je izvježbao u praznike u kući nazd. Matejčića, g. M. Brajša, onda djak. Koliko li je djelovao taj pjevački zbor na probudjenje i osviešćenje narodno? Izleti što ih je činio zbor u Lindar, Gračišće-Pičan itd. mnogo je doprinesao narodnom uskrnuću.

Zar se ne bi mogao i sada takav juvački zbor ustanoviti? Mladež treba probuditi, i ona će nam biti u svakoj borbi sa zastavom u ruci na prvom mjestu. Ovo zadnje na razmišljanje našim prvakom u Pazinu.

Zaruke.
Predstojnik željezničke postaje u Sv. Petru u Šumi g. Josip Lazarić, zaručio se u nedjelju 11. tek. mjeseca sa dražestnom gospođicom Ljubicom Žic, kćerkom g. Ivana Žic-Kancelarića, obč. tajnika u Pazinu. — Čestitamo!

Razne primorske vijesti.

K imenovanju savjetnika Frana Dukića predsjednikom okružnoga suda u Rovinju. U zadnjem broju javismo, da je Njegovo Veličanstvo previšnjom odlukom 29. novembra imenovalo Frana Dukića, do sada savjetnika kod c. i k. zemaljskoga suda u Trstu, predsjednikom c. kr. okružnog suda u Rovinju. Mi se tako ono mjesto popunjuje muzeum, činovnikom, koji je daleko sposobniji od svih koji su za ono mjesto molili. Ona stotina tisuća i više Hrvata što spada pod rovinskog okružje dobiva predsjednika koji će s njima u njihovom jeziku govoriti moći. Tim dakako nije namješena nikakva krivica Taljanom onoga okružja, jer novi predsjednik znade isto tako dobro talijanski kako i hrvatski. Činjenja je pravica i Hrvatima i Taljanima, kako bi morala biti učinjena u svakom pitanju u Istri. Vlada nije tim nikakvu milost učinila Hrvatima, ona je napresto učinila pravo, kako bi morala uvijek činiti. Pri tom neka bude dozvoljena samo jedna opazka. Predradnje svakom imenovanju službenom su tajne. Dan danas kao da već neima tajna ni u tom, kao ni u drugom.

Mi znamo da se naši kod prizivnoga suda u Trstu i kod najvišega u Beču nisu znali popeli na stanovište da bi bili pravediti prema našem i to valjda s obzira, da im se ne bi reklo da su pristrani i to samo zato, jer su za našega čovjeka. To im zanjeravaju čak inorođici. Doba bi, da već jednom takvi obziri naših ljudi prestanu. Biti će im samo na čast.

Hrvatski djaci Dalmacije i Istre kod ministra Hartela. Dne 29. pr. mj. došla je deputacija hrvatskih djaka iz Dalmacije i Istre, koji će na sveučilištih u Beču, Pragu, Gracu, Lomostu i Zagrebu, k ministru bogostovlja i nast. ve dru. Hartelu. Deputaciju predvodili su hrvatski zastupnici na carevinskom vieću u Beču. Deputacija je predala ministru spomenicu s obsirno obrazloženom molbom, da prizna bezuvjetno na zagrebačkom sveučilištu državni ispitom, rigorozima i doktorskim diplomam stečene kvalifikacije pravnikā i filozofā. Odredbe, što ih je ministarstvo nauke do sada izdalo, pokazuju se nedovoljnim, jer se na svršene djake filozofskog fakulteta nije uz o obzir, akoprem je tečaj njihovih nauka bio posve jednak onim na austrijskih sveučilištih. Ako su već ispiti za državnu službu stekli pravno priznanje, bilo bi pravedito, da se ove odredbe protegnu i na sposobnost za privatnu službu. Moli se ministar, neka u sporazumku s hrvatskom zemaljskom vladom upriliči što skorije rješenje ovog pitanja, pošto se u zagrebačkom sveučilištu spremaju, da se pojedini naukovni predmeti, koji su za Austriju od posebnog interesa, tako predavaju, kano i u austrijskih sveučilištih.

Ministar dr. Hartel odgovorio je izastanslva, da će prije svega dati izpitati stvar. Dosadašnje naredbe dokazuju, da se je praveditim zahtjevom zagrebačkih sveučilištnih slušalaca udovoljilo, a on se raduje tomu, da se i u Zagrebu spremaju da naukovnu osnovu upodupne po uzoru austrijskih sveučilišta. — Na primjedbu jednoga djaka, da eksistencija Hrvata u austrijskih sveučilištih sada usljed njemačke nesnošljivosti nije ugodna, primjetio je ministar, da su ovi pojavi doista žalostni, no da dječtvo u svojoj cilini nije tomu krivo, već da je samo jedan dio djaka pod uplivom ovih struja. Još je dodao ministar, da dr. Korbner u svojem posljednjem govoru podnipošto nije nislao reći, da bi zagrebački djaci u Austriji manje vriediti; on je samo htio naglasiti, da djacima iz Dalmacije i Istre, koji su sve nauke svršili u austrijskih sveučilištih, stoji otvorena državna služba u cijeloj državi, dočim po sada valjajmećh propisih mogu oni, koji nauke svrše u Zagrebu te naknadnim izvitom steku kvalifikaciju, službovati samo u Dalmaciji i Istri.

Još o putovanju biskupa Uccellinija u Rim.

„Narodnom listu“ pišu iz Kotora: Milanski „Corriere della sera“, od 24. pr. mj. imade dopis tobož iz vatikanskih krugova, pod naslovom: „L'italianità di Pio X“. Tu se govori, da se je sadašnji papa Pijo X odlučio proti našem narodu u Istri i u Dalmaciji, a za Talijance. Pak doslovno veli: „E io vi posso confermare pienamente che ricevendo tempo fa il vescovo slavo di Cattaro, Pio X gli diede severi ammonimenti pel suo contegno poco benevolo verso gli Italiani (?) della sua diocesi“. Nije istina, da se je papa Pio X odlučio proti našem narodu u Istri i u Dalmaciji, a za Talijane, jer je sviestan svog položaja i svojih dužnosti. Nije istina, da je našim biskupu Uccelliniju dao tobož „severi ammonimenti“, a to radi Talijana, kojih nema, niti je ikad bilo u kotorskoj biskupiji: već je istina, da je, kako je poznato, Pijo X najpriglasnije primio na saslušaj biskupa Uccellinija, s kojim se je zadržao u najljubežljivijem razgovoru pušata. U tom razgovoru nije bilo ni govora o Srbima ni o Talijanima, kako zlobno i tendenciozno piše rimski dopisnik mi-

lanskog lista u svoje protuvjerske svrhe i da štetaje imenu i ugledu pap. Pija X. Za ovo vas možemo uvjeriti iz najpouzdanijeg izvora.

Pozor!
Pišu nam iz pokrajine. Ovih dana potruke po nekim mjestim Istre neki čovjek (može imati od 25 do 30 godina), talijanac po govoru. Nosi sobom neki bijeli prah kao tobož čudolovno iznaššače *Wolf is Bertina*. Istoga praha da se umješa oko 10 grama u 1 litar kamenoulja (petroleja), koje onda da nema više neugodnog svog vonja, da se ne upali ako doneseš nanj plamen, da staklena cieš svieće neće već puknut; a, što je najvažnije, da još holjom sviellošću to kamenoulje gori sedam puta dulje nego bez ovoga praha. Isti nadoslji putnik prodaje 12 papirnih zamotaka (svaki zamotak ima 30 grama) toga praha za 6 kruna. Taj čovo ima knjigu u kojoj je zapisao imena svih onih koji su kupili (možda nisu svi) toga praha. Ima imena čak iz Palestine.

On te pokuse čini vidit samo po danu; pa prve noći pohjegne u drugo mjesto, da se po noći — kad ona svieća ima gorit — dokle je on ondje, ne otkrije prevara, kao što i je sa svim *huncutska prevara*. Onaj prah sastoji najviše od *naftine*, kojom zaudara i koja se kupuje uz veoma nisku cijenu u ljekarni.

Lažni taj skitalica kad protreče Istru, dakako, krenuti će dalje, čini mi se u Dalmaciju ili u Hrvatsku, te s ovim se upozoruje občinstvo, koje će dobro učinit, kad mu stigne taj varalica, da ga *odmah* izruči oružnikom ili političkoj oblasti da s njim strogo računa.

Aptovaška mineralna stolna i ljekovita voda jest nenadkriljivo sredstvo proti kašlju, hrapavosti, kao i proti svim katarima. Ako se redovito za vrijeme zimske sezone uživa kako to liečnici preporučuju, to sigurno zapriečuju svaku vratnu i epidemičku bolest.

Književne vijesti.

Puzavecem.
Naš tiskara J. Krmpotić i drug počela je raspacavati raspravu pod ovim naslovom uz cijenu od 30 para. Buduć je čisti dobitak namijenjen Družbi sv. Ćirila i Metodja za Istru i Djačkom pripomoćnom društvu u Pazinu, nadamo se da neće biti rodoljuba, koji neće dobiti ove knjižice. Naručbe obavlja: Tiskara J. Krmpotić i dr., via Sissano u Puli.

Vječno klanjanje. Baš je izašlo O. J. Valsera hrvatski prievod molitvenika „Vječno klanjanje“ vezano u cijelo platno, sa ukršenim koricama. Cijena: 1 kom. K. 1 — 10 kom. K. 10 franko kući. — 50 kom. K. 50 franko kući i 2 kom. na dar. Poštarina se plaća napose. Dobiva se kod Starmarije „Kurykta“ u Krku — Krku (Istra).

Poziv na prodplatu. Blagorodni gospodine! — Uslobodjujem se priposlati Vam ovaj predplatni arak sa toplom molbom, da biste se blagohotno zauzeli, te izmedju Vaših znanaca sakupili njeokoliko preplatlunika na moju satiričku sliku u tri diela: „Kultu rtregeri“, koju sam potaknut sramotnom aferom narinutog nam namjestnika baruna Handela napisao. Osim sramotne afere u radnji je prikazan protuhrvatski rad njemačkih kulturnogera u Dalmaciji, za koji sam pomodno molji izviestitelja obaznao, a za koji mislim, da mi je rodoljubna dužnost osvjetlati ga pred hrvatskim narodom, da i on, ijim se neovcem ti njemački dopuzi tove hrane u našoj domovini, zanj obazna.

Najavi li mi se 300 predplatlunika raduju ćn izdati već za novu godinu, za to molim sve one, koji me kane i mogu poduprieti u ovom radu, da mi svoje predplate pošalju najdulje do 31. prosinca o. g. Uaupried sa, blag. g. sp. na Vašem rodoljubnacu odazivu i podpuri zahvalan bilježi Milo Jerić, — Beč, XIX./, Reithlegasse 16.

Razni prinosi:

Djačkom pripomoćnom društvu u Pazinu prispjeli su tekom mjeseca augusta o. g. sljedeći prinosi:

C) Darovi:	
Matejčić Franjo, c. kr. zemalj. skol. nadzornik — Trst	K 40—
M. Sanković-Soldatić sabrao kod gosp. Antuna Bradetića iz Krenovšćaka — Dane	10—
Anton Buršić, trgovac — Pazin	12—
Djaci Milan, Oskar i Vladko Kuret, Rafael Mahnić i Vladko Valentić — Dekani — čisti dobitak od priredjene zabave pod imenom „Zrinski“ u Dekanij	50-06
Josip Pangere — Dolina 5./IX. 1904. sabrano ob omizju obč. odb. in svetov, po volitvi župana in obč. svetov. K 32—	
Kod laroka K 2.—, ukupno	34—
Ivan Flego, župnik — Hum	10—
Marčelja Antun, ljekarnik — Pazin	84-79
Sabrano prigodom oprostne večeri mnogč. g. Ćima Josipa Pilat — Pazin	14-04
Šestan Ivan pok. Ivana — Novaki	1—
Bradetić Antun — Klenovšćak	2—
Sabrano na glavnoj skupštini dne 15./IX. 1904.	92-30
Antun Milohnić dr. med. univ. Beč	10—
Franjo Rode, učitelj u miru Malinska	1—
Dr. Juraj Červar, odv. kand. Pula	50—
Placar — Trst	12—
Schweizer Josip — Počekaj sabranih u veselom društvu	7-14
Perčić ud. Kate — Trviz — mjesto pristojbe za nadjen novac	2—
Filipičić Pravdoslav župnik — Žminj	20—
N. N. dio dobitka od batiča	1—
isto	1—
isto	1—
Ostatak od objeda prigodom učiteljskog sastanka — Pazin	3-82

Plemenitim darovateljem svesrdno se zahvaljuje O d b o r

Listnica uredništva i uprave. S. J. M. Pristojbe za uvrštenje zapada 2 puta K 6—

NA ZNANJE gg. TRGOVCIMA!

Podpisani ima na prodaju 60 hektolitara vina terana prvoga reda i nešto bieleto ga iz vlastitih vinograda. Moje vino je nagradjeno diplomom god. 1901. od Gospodarske Zadruge u Pazinu.

Koji želi nabaviti tog vina, neka posjeti podpisana, te će se pogoditi za cijenu. Naslov:

Jakov Modrušan
Podlappnjaki, pošta Žminj (Istra).

Svoji k svojim!

Skladište pokućstva

goričko-solkansko
STOLARSKE ZADRUGE
(prije Antua Geraiogj)
TRST

Via di Piazza vecchia 1, polak crkve Sv. Petra

Tvornica sa strojevnim obratom. Pokućstvo izraduje se samo u peći izsuše im drvom.

Konkurencija izključena. — Za solidnost se jamči.

Prodaje se također uz mjesečnu odplatu.

Zastupstvo u Trstu, Splitu i Aleksandriji. Ilustrovani cienici se šalju na zahtjev.

POZOR!

**BOLESTNOME ZORAVLJE!
SLABOME JAKOST!**

Vidnaric preporučuje seljacinu mud
pakračkih kapljica.

PAKRAČKE KAPLJICE I SLAVONSKA BILJEVINA su danas najslabijena dva pučka lijeka, pošto ta dva lijeka sigurno djeluju sa najboljim uspjehom, prokriše si put na sve strane svijeta.

PAKRAČKE KAPLJICE

djeluju izvrsno kod svih bolesti želudca i crijeva — odstranjuju grčeve i boli želudca, gone vjetrove i žute krvi — pospješuju probavu, tjeraju male i velike gliste, odstranjuju groznice i sve druge bolesti od iste duževce. Lijče sve bolesti jetra i slezeni. Najbolje sredstvo proti bolestim materice i maternice — s toga nesumnjivo najkvalitetniji u nijednoj građanskoj ni seljačkoj kući.

Neka svatko naručiti i adresira:

PETAR JURISIĆ ljekarnik
PAKRAČAC br. 207. (Slavonija.)

Cijena je sljedeća i to franko na svaku poštu su:
12 bočica (1 duveta) K 5.— 36 (3 duveta) K 12.40
24 bočice (2 „) K 8.60 48 (4 „) K 16.—
60 bočica (5 duveta) K 18.—

Manje od 12 bočica se ne šalje.

SLAVONSKA BILJEVINA radi se upravo sjajno naj-
boljim uspjehom proti najstrašnijem kašlju, prehladi, promuklosti, hrupavosti u grlu, teškom disanju, astmi, pro-
hlađanju, kataru, odstranjuje guste sluzi, te djeluje izvrsno kod svih na i najstrašnijih
prehladi i plućnih bolesti.

Cijena je sljedeća i to franko postavljena na svaku poštu:
2 originalne boce K 3.40 4 originalne boce K 5.80
11 originalnih boce K 8.20

Manje od 2 boce se ne šalje.

Novac se šalje unaprijed ili pouzecem.

Molim dakle naručiti samo izravno od mene pod adresom

PETAR JURISIĆ ljekarnik
PAKRAČAC (Slavonija).

Svratište Balkan - Trst

Piazza della Caserma 2. (Narodni Dom)

Novosagrađena palača sa 60 moderno uređenih soba,

Restauracija, bečka kuhinja — Kavana.

3 časa udaljeno od južnog kolodvora, u blizini centralne poste.

Električna rasvjeta. Za gostove svratišta posebno uređena restauracija u I. spratu.

Sastajalište stranaca. Fr. DOLNIČAR, svratistar.

**Kava postaje
vanredno tečna
pridodate-li joj
Vydrovu
žitnu kavu!**

5 kg. franko poštom 4 K 50 f.
Uzorak na zahtjev besplatno.

„SIJELO“
= za zabavu i pouku = badava.

HYDROVA TVORNIKA ŽITNE KAVE U PRAGU-VIII.

Istarska Posujilnica u Puli

Prima zadrugare, koji uplaćuju zadružnih dijelova jedan ili više po kruna 20.

Prima novac na štednju od svakoga, ako i nije član te plaća od istoga 4%, kamata čisto bez ikakvog odlika.

Vraća na štednju uložene iznose do 100 K bez predhodnog odlika, iznose do 400 K uz odlika od 8 dana, iznose do 1000 K uz odlika od 14 dana a tako i veće iznose ako se nije kod uložnja suglasno ustanovio veći ili manji rok za odlika.

Zajmovo (posude) daje samo zadrugarom, i to na hipoteku ili na mjenice i zadužnice uz garanciju.

Uredovni sati svaki dan od 9—12 sati pr. p. i 3—7 sati po podne; u nedjelju i blagdan osim julya i augusta mjeseca od 9—12 prije podne.

Društvena pisarna i blagajna nalazi se u Vla Gluha br. 5, prizemno lijevo, gdje se dobivaju pobliže informacije.
Ravnateljstvo.

Visokom kr. zem. vladom proglašena liekovitom vodom radnicom

APATOVAČKA KISELICA

naravna alkalicko-muriatitna-litijaska kiselina, vrlo bogata ugljičnom kiselinom

izvrsno i poput kristala čisto stolno piće.

Glasoviti liečnički autoriteti propisuju ovu kiselinu s najboljim uspjehom kod svih bolesti probavnih organa i grkljane proti olozima i reumi, kod želudacnog, plućnog, crijevnog i svih drugih katara, proti bimeroidima (zlatnoj žilji, kod boli bubrega, mjebura, kamena, šećerne bolesti, zrnatih i nateklih jetara, izgaravice i mnogih drugih bolesti. Prokušano izvrsno i neuhvatljivo sredstvo kod spolnih i mnogih drugih ženskih bolesti.

Analizirane su prof. dr. E. Ludwig, e. kr. dvorski savjetnik i kr. prof. dr. S. Bošnjaković.

Nagrađjena na mnogim velikim strukovnim izložbama sa 15 zlatnih medalja.

„Upraviteljstvo vrela Apatovačke kiselice“
ZACREB, Illica broj 17.

Dobiva se u svim ljekarnama, trgovinama mirovlja, restauracijama i gostionama.

Svoj k svomu!

Niže podpisani obznanjujem sve svoje p. n. gospodu mušterije, da su prispile sve vrsti tkanina za

jesen i zimu

za građanska odijela, kao i za vel. gg. svećenike, kao talare, reverende, ogrtače (Überzither), salonska odijela od raznovrstne crne tkanine najbolje vrsti.

Da svim zahtjevima p. n. mušterija zadovoljiti uzmogmem, nabavio sam na raspolaganje uzorker najfinijih inozemnih kao i tuzemnih tkanina, kao i jurnale I. švedske pomodne akademije. Mojim neumornim trudom postigao sam liepu svjedočbu p. n. gg. mušterija, da im ne treba posluživati se kod kojekakvih agenata, pošto ja nabavljam izravno sve što odgovara najkvalitetnijim zahtjevima krojačkoga obrta.

Preporučam ujedno potviti odijela, haveloka i ulstera koje držim vaza u zalih.

Clone umjerene bez bojazni utaknice.

Naručbe na obročna odplaćivanja uz potpunu jamčevinu izvršavaju se točno i sigurno.

Nalajne se odziva p. n. gg. mušterija

Marko Zović

krojački obrtnik u Pazinu.

Pčelno - voštene sveće

po kilogram. K 4.90. u svakoj težini i duljini, iz pravoga, garantirano pčelnoga voska.

Ukrasne sveće iz gori imenovanog	Vošćeni ovitki, bijeli i bojadisani	kg. po K 4.20
zlatna, ukrasne u reliefu sa zlatom,	Isti ukraseni sa cvjetom i zlatom	„ „ „ 8.—
osćenim cvjetom itd.	Sveće za božićno drvo u 6 nojah	„ „ „ 8.—
kg. po K 8.—	Vošćene sveće tarče, I. austr. sastav	4.40
6.—	Sveće i tarče, I. talijanski sastav	3.—
2.40	Vošćeno plinno za oluče, metar	2.—
2.—	Za pravi, čisti vosak jamčim sa 2000 kruna.	2.—
1.20	Sveće za pogrebu po vrlo nizkoj cijeni.	2.—
2.—	— Isto tako nared pitomac (stolni) i navadni.	2.—
2.—	uz vrlo nizke cijene.	2.—

Preporučam se pročitatnom svećenstvu, p. n. obistinju najpoznatije.

J. KOPAČ, vošćaralica u Gorici.